

**ศึกษาผลการเผยแผ่โครงการธรรมะสัญญาณ
ของนิสิตมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น**
**A Study of the Results of Dhamma Propagation Project
of Students at Mahachulalongkornrajavidyalaya University,
Khon Kaen Campus**

พระมหาปิตร จิตปัญโญ, ผศ.ดร.*

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้มีจุดประสงค์ เพื่อศึกษาผลการเผยแผ่โครงการธรรมะสัญญาณของนิสิตมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยวิทยาเขตขอนแก่น โดยมีวัตถุประสงค์นี้ ๑) เพื่อศึกษาเทคนิคและวิธีการเผยแผ่ธรรมะของพระนิสิตมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น ๒) เพื่อศึกษาผลจากการเผยแผ่โครงการธรรมะสัญญาณของพระนิสิตมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น

ผลการวิจัยพบว่า เทคนิคและวิธีการเผยแผ่ธรรมะของพระนิสิตที่นำมาใช้ในครั้งนี้ ส่วนมากพระนิสิตใช้การบรรยายหัวข้อธรรม ถาถามตอบปัญหา ยกอุทาหรณ์และมีนิทานประกอบ และแทรกด้วยเรื่องที่ทำให้เกิดอารมณ์ขันเป็นต้น ผลที่ออกมาอย่างนี้เพราะความแตกต่างกันทางด้านคุณสมบัติและวัยวุฒิของพระนิสิต

ผลจากการเผยแผ่โครงการธรรมะสัญญาณของพระนิสิต ได้รับการตอบรับจากพุทธบริษัทได้เป็นอย่างดี เพราะโครงการธรรมะสัญญาณสามารถทำให้พุทธศาสนิกชนได้เรียนรู้พระพุทธศาสนา และเข้าถึงผู้นำทางด้านศาสนาในรูปแบบที่ทันสมัยมากขึ้น โครงการธรรมะสัญญาณเป็นโครงการเผยแผ่พระพุทธศาสนาที่เข้าถึงชุมชนได้เป็นอย่างดี ประชาชนสามารถเข้าใจข้อสงสัยในหัวข้อธรรมได้ง่ายขึ้น ในแง่ทางพระพุทธศาสนา นั้นเป็นการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ในรูปแบบใหม่ที่ทันสมัย

คำสำคัญ: ผลการเผยแผ่, โครงการธรรมะสัญญาณ, นิสิตมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น

* อาจารย์ประจำสาขาวิชาพระพุทธศาสนา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น

Abstract

The research was aimed at studying the effect of the Results of Dhamma Propagation Project of Students at Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Khon Kaen campus with objectives: 1) to study the techniques and the propagation of religion of the students Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Khonkaen campus 2) to study of the Results of Dhamma Propagation Project of Students at Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Khon Kaen campus.

The results showed that: the techniques and methods of propagate dharma of students has Used in This time. Most of the students in the lecture was asked Questions, instance, There are tales assembly and Insert the cause of humor etc. The upshot of this, because it is difference of the qualifications and seniority of the students.

The Results of Dhamma Propagation Project of Students that, the students have been accepted by Buddhists as well. Lay people can understand Buddhism as well. They have access to religious leaders in a more modern. The Dhamma Propagation Project is missionary Buddhism. It can access to the community as well and the people have access to wonder in Dhama of themes easy. But in Buddhism that, Dhamma Propagation Project is Propagation of Buddhism in the modern.

Keywords: Results of Dhamma, Propagation Project, Students at Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Khonkaen Campus

๑. บทนำ

ปัจจุบันมนุษย์บุคคลกำลังตกอยู่ใต้ความกดดันและภาวะแห่งความเครียดอันเป็นผลมาจากความโลภความโกรธและความหลงพร้อมความรู้สึกกลัวและความรู้สึกขาดความไม่ปลอดภัยในชีวิต ความเจริญก้าวหน้าของเทคโนโลยีมากขึ้นเท่าไร มนุษย์ก็มักจะมี ความกลัวในความไม่ปลอดภัยในชีวิต ในสังคมมากขึ้นเป็นเงาตามตัวเท่านั้น ด้วยเหตุนี้เองความต้องการพัฒนาทางจิตใจก็เพิ่มมากขึ้น

ขึ้นการแสวงหารูปแบบและวิธีที่จะนำมนุษย์เข้าความสงบสุขทั้งทางด้านจิตใจและร่างกายที่เหมาะสมจึงเป็นสิ่งจำเป็นเร่งด่วนที่จะต้องทำกันให้เป็นรูปธรรมมากขึ้นกว่าเป็นมีอยู่ในปัจจุบัน

การเผยแผ่ธรรมะในสมัยพุทธกาล พระพุทธเจ้าทรงใช้วิธีเสด็จไปแสดงธรรมแก่ฆราวาส มนุษยชาติทุกระดับชั้นด้วยพระองค์เองโดยทรงใช้พุทธวิธีการสอนในรูปแบบต่างๆ จนทำให้พระพุทธศาสนาแพร่หลายไปทั่วประเทศอินเดียดังพุทธพจน์

ตอนหนึ่งว่า “เธอทั้งหลายจงจาริกไปเพื่อประโยชน์และความสุขแก่คนหมู่มาก เพื่ออนุเคราะห์โลก เพื่อประโยชน์เกื้อกูลและความสุขแก่ทวยเทพและมนุษย์ ขอจงอย่าได้ไปรวมทางเดียวกันสองรูป จงแสดงธรรมงามในเบื้องต้น งามในท่ามกลาง งามในที่สุด จงประกาศพรหมจรรย์พร้อมทั้งอรรถทั้งพยัญชนะ ครบบริสุทธ์บริบูรณ์ สัตว์ทั้งหลายจำพวกที่มีรูปลีคือกิเลสในจักขุน้อยมีอยู่ เพราะไม่ได้ฟังธรรมย่อมเสื่อม ผู้รู้ทั่วถึงธรรมจักมี ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย แม้เราก็จักไปยังตำบลอรุเวลาเสนานิคม เพื่อแสดงธรรม”^๑ นี่เป็นโอวาทหนึ่งที่พระพุทธองค์ทรงประทานแก่สาวกของพระองค์ที่จะออกเผยแผ่ธรรมให้กับประชาชน

การเผยแผ่ธรรมในสมัยหลังพระพุทธกาลจึงได้เจริญรุ่งเรืองเรื่อยมา แม้ในสมัยพระเจ้าอโศกมหาราชผู้ทรงเป็นกษัตริย์กึ่งนโยบายนี้เพื่อส่งพระสงฆ์ออกเผยแผ่พระพุทธศาสนาทั้ง ๙ สาย^๒ เพื่อไปเผยแผ่พระพุทธศาสนายังประเทศต่างๆ การเผยแผ่ในรูปแบบนี้เรียกว่าเป็นการเผยแผ่ธรรมเชิงรุกก็ว่าได้ในสมัยปัจจุบันได้มีพัฒนาการรูปแบบการเผยแผ่ธรรมในรูปแบบต่างๆ เช่น ทางทีวี ซีดี และโครงการธรรมยาตรา ก็เป็นการเผยแผ่ธรรมในรูปแบบใหม่ การเผยแผ่ในรูปแบบดังกล่าวมาแล้วนี้จึงมีทั้งในส่วนที่เป็นของพระสงฆ์และคฤหัสถ์ เมื่อมองให้ลึกแล้วจะเห็นว่าในส่วนของพระสงฆ์จะเป็นการศึกษาสงเคราะห์และการสาธารณสุขสงเคราะห์ ส่วน

ของคฤหัสถ์ก็มีการจัดกิจกรรมการเผยแผ่ธรรมในรูปแบบจัดกิจกรรมต่างๆ ทางพระพุทธศาสนาโดยได้นำหลักธรรมสำคัญเช่น เบญจศีลเบญจธรรม พรหมวิหาร ๔ ขรവാสาธรรม ๔ ทิศ ๖ และอบายมุข ๖ มาประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตให้เหมาะสมกับลักษณะสังคมในปัจจุบัน

ดังนั้น การแสวงหารูปแบบและวิธีการนำบุคคลเข้าสู่ธรรมะจึงเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องทำกันผู้วิจัยเป็นอาจารย์ประจำคณะพุทธศาสตร์ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยวิทยาเขตขอนแก่นได้สอนวิชาธรรมประยุกต์ จึงมีความสนใจที่จะศึกษาผลการจัดโครงการธรรมะสัญจรของวิทยาลัยสงฆ์ขอนแก่นที่ให้นิสิตออกเผยแผ่ธรรมแก่ประชาชนทั่วไปในเขตเมืองขอนแก่น ซึ่งเป็นโครงการหนึ่งที่เป็นการเผยแผ่ธรรมะของมหาวิทยาลัย มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยวิทยาเขตขอนแก่น

การวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยจึงเน้นไปที่ผลของการใช้เทคนิคและวิธีการเผยแผ่ธรรมของวิทยาการที่เป็นพระนิสิตมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยวิทยาเขตขอนแก่น หลังจากนั้นทำแบบสอบถามสัมภาษณ์ทั้งพระวิทยากรและกลุ่มพุทธบริษัทที่เข้าร่วมโครงการธรรมสัญจรเกี่ยวกับความพึงพอใจ และการนำไปประยุกต์ใช้ของพุทธบริษัทที่เข้าร่วมโครงการว่าได้รับประโยชน์ และมีความเข้าใจที่จะนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนามาประยุกต์ใช้ใน

^๑ วิ.ม. (ไทย) ๔/๓๒/๔๐.

^๒ พระธรรมปิฎก, พระพุทธศาสนาในอาเซียน, (กรุงเทพมหานคร : ธรรมสภา, ๒๕๔๐), หน้า ๑๔๑.

การดำเนินชีวิตเพียงใดและโครงการนี้ควรจะได้รับ การปรับปรุงหรือสานต่อให้ขยายกว้างออกไปหรือไม่ อย่างไร

๒. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑. เพื่อศึกษาเทคนิคและวิธีการเผยแพร่ ธรรมะของพระนิตมมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น

๒. เพื่อศึกษาผลจากการเผยแพร่โครงการ ธรรมะสัญจรของพระนิตมมหาจุฬาลงกรณราช วิทยาลัยวิทยาเขตขอนแก่น

๓. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ มุ่งศึกษาผลการเผยแพร่ โครงการธรรมะสัญจรของพระนิตมมหาจุฬาลง กรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น เป็นการ ศึกษาวิจัยโดยผสมผสานระหว่างวิจัย เชิงเอกสาร (Documentary Research) โดยการรวบรวม เอกสารจากตำราวิชาและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และ วิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) โดยใช้ แบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างเองเพื่อเก็บรวบรวมซึ่ง มีวิธีการดำเนินการดังนี้แบบสอบถามพระวิทยากร ผู้ที่ออกในโครงการและแบบสอบถามประชาชน ผู้เข้าร่วมโครงการเกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจในหลัก ธรรมและการนำมาประยุกต์ใช้หรือการปฏิบัติตาม หลักธรรม

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่ ประชาชนในเขตเทศบาลนครขอนแก่นกำหนดกลุ่ม ตัวอย่าง โดยใช้ตารางเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie and Morgan) และได้มาโดยการสุ่มแบบแบ่งช่วงชั้น

(Stratified random sampling) ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน ๓๐๐รูป/คน ได้แบ่งออกเป็น ๒ กลุ่มคือ กลุ่มที่ ๑ กลุ่มพระนิตมที่ออกโครงการธรรมสัญจร จำนวน ๕๐รูป และกลุ่มที่ ๒ คือประชาชนในเขต อำเภอเมืองขอนแก่น จำนวน ๒๕๐ คน ซึ่งแบ่งออก เป็น ชายจำนวน ๑๒๕ คน และหญิง จำนวน ๑๒๕ คน

๔. สรุปผลการวิจัย

๑. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับ สถานภาพ และข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นพระวิทยากรและประชาชนผู้ร่วมกิจกรรม จำนวน ๓๐๐ คน พบว่าผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นหญิง จำนวน ๒๑๘ คิดเป็นร้อยละ ๗๒.๖๗ ชาย จำนวน ๘๘ คิดเป็นร้อยละ ๑๖.๐๐ พระภิกษุ จำนวน ๒๙ รูป คิดเป็นร้อยละ ๙.๖๗ สามเณร จำนวน ๕ รูป คิด เป็นร้อยละ ๑.๖๗ ส่วนใหญ่อายุมากกว่า ๕๐ ขึ้นไป จำนวน ๑๕๓ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๑.๐๐ อายุ ๒๖-๔๕ จำนวน ๘๐ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๖.๖๗ อายุ ๔๖-๕๐ จำนวน ๔๓ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๔.๓๓ ต่ำกว่า ๒๕ ปี จำนวน ๒๔ คน คิดเป็นร้อยละ ๘.๐๐ ระดับการศึกษาประถมศึกษา จำนวน ๑๘๘ คน คิดเป็นร้อยละ ๖๒.๖๗ มัธยมศึกษาตอนปลาย/ ปวส.จำนวน ๕๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๗.๓๓ มัธยมศึกษาตอนต้น/ปวช. จำนวน ๒๓ คน คิดเป็น ร้อยละ ๗.๖๗ ปริญญาตรี จำนวน ๒๒ คน คิดเป็น ร้อยละ ๗.๓๓ อนุปริญญา/ปวท จำนวน ๘ คน คิดเป็นร้อยละ ๒.๖๗ ปริญญาโท จำนวน ๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๑.๖๗ ปริญญาเอก จำนวน ๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๐.๓๓ อื่นๆ จำนวน ๑ คน คิดเป็น

ร้อยละ ๐.๓๓ และอาชีพเกษตรกร จำนวน ๑๙๗ คน คิดเป็นร้อยละ ๖๕.๖๗ พระภิกษุ/สามเณร จำนวน ๓๔ รูป คิดเป็นร้อยละ ๑๑.๓๓ ธุรกิจส่วนตัว จำนวน ๑๖ คน คิดเป็นร้อยละ ๕.๓๓ ข้าราชการ จำนวน ๑๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๕.๐๐ ลูกจ้าง จำนวน ๑๔ คน คิดเป็นร้อยละ ๔.๖๗ นักเรียน/นักศึกษา จำนวน ๑๓ คน คิดเป็นร้อยละ ๔.๓๓ พนักงานของรัฐ/รัฐวิสาหกิจ จำนวน ๗ คน คิดเป็นร้อยละ ๒.๓๓ และอื่นๆ จำนวน ๔ คน คิดเป็นร้อยละ ๑.๓๓

๒. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการเผยแพร่โครงการธรรมะสัญจรของนิสิตมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยวิทยาเขตขอนแก่น โดยภาพรวมและรายด้าน พบว่า ผลการเผยแพร่โครงการธรรมะสัญจรของนิสิตมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยวิทยาเขตขอนแก่น โดยภาพรวม และรายด้านมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = ๔.๐๖$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด ๒ ด้าน และมาก ๑ ด้านโดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยคือ ด้านความพึงพอใจ ($\bar{x} = ๔.๔๐$) ด้านกิจกรรม ($\bar{x} = ๔.๓๔$) และด้านพระวิทยากร ($\bar{x} = ๓.๔๑$) ตามลำดับ ดังนี้ ด้านพระวิทยากร โดยภาพรวมและรายข้อมีระดับความคิดเห็น อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = ๓.๔๑$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีความคิดเห็น อยู่ในระดับปานกลางและมากโดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ แทรกด้วยเรื่องที่ทำให้เกิดอารมณ์ขัน ($\bar{x} = ๓.๘๔$) รองลงมา คือ มีการใช้อุปกรณ์ในการสอน ($\bar{x} = ๓.๖๕$) และมีการเปรียบเทียบอุปมาอุปมัย ($\bar{x} = ๓.๕๓$) ตามลำดับ ส่วนข้อที่มีความคิดเห็น

เห็นน้อยสุด คือ บรรยายหัวข้อธรรม ($\bar{x} = ๓.๐๐$) ตามลำดับด้านกิจกรรม โดยภาพรวมและรายข้อมีระดับความคิดเห็น อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = ๔.๓๔$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าข้อที่มีความคิดเห็น อยู่ในระดับมากที่สุด มากและปานกลางโดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ กิจกรรมธรรมบรรยายเป็นการพัฒนาจิตใจให้ได้สัมผัสกับความสุขใจ ($\bar{x} = ๔.๖๔$) รองลงมา คือ กิจกรรมธรรมบรรยายเป็นการเผยแพร่ธรรมะเชิงรุกที่ทำให้พระสงฆ์เข้าถึงพุทธศาสนิกชนได้เป็นอย่างดี ($\bar{x} = ๔.๖๒$) และกิจกรรมธรรมบรรยายทำให้เกิดการพบปะและสนทนาธรรมะระหว่างผู้เข้าร่วมกิจกรรมด้วยกัน ($\bar{x} = ๔.๕๙$) ตามลำดับ ส่วนข้อที่มีความคิดเห็นน้อยสุดคือ กิจกรรมธรรมบรรยายทำให้สมาชิกในครอบครัวใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ ($\bar{x} = ๓.๓๘$) ตามลำดับ และด้านความพึงพอใจโดยภาพรวมและรายข้อมีระดับความคิดเห็น อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = ๔.๔๐$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าข้อที่มีความคิดเห็น อยู่ในระดับมากที่สุด มากและปานกลางโดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยคือ สภาพแวดล้อมในการอบรมเอื้อต่อการเรียนรู้ ($\bar{x} = ๔.๖๓$) รองลงมา คือ การประชาสัมพันธ์การอบรมทั่วถึง ($\bar{x} = ๔.๖๓$) และระยะเวลาการเข้ารับฟังการบรรยายเหมาะสม ($\bar{x} = ๔.๖๐$) ตามลำดับ ส่วนข้อที่มีความคิดเห็นน้อยสุดคือ รูปแบบการนำเสนอมีความเหมาะสม ($\bar{x} = ๓.๓๓$) ตามลำดับ

๓. ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นต่อกิจกรรมการเผยแพร่ธรรมของนิสิตมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พบว่า ความคิดเห็นต่อกิจกรรมการเผยแพร่ธรรมของนิสิตมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ปรากฏดังนี้

๓.๑ ผู้ตอบแบบสอบถามเป็นประชาชนผู้ร่วมกิจกรรมธรรมบรรยายว่าทราบข่าวสารโครงการเผยแพร่ธรรมของนิสิตแก่ชุมชนจากแหล่งต่างตามระดับดังนี้ ทราบจากสื่อสิ่งพิมพ์ ใบปลิว ป้ายโฆษณา ประชาสัมพันธ์ ๑๐๑ คน คิดเป็น ร้อยละ ๓๔.๐๑ ทราบจากวิทยุ โทรทัศน์ ๓๔ คน คิดเป็น ร้อยละ ๑๑.๔๕ ทราบจากเพื่อน บุคคลที่รู้จัก แนะนำจำนวน ๑๒๙ คน คิดเป็นร้อยละ ๔๓.๔๓ คน ทราบจากหนังสือราชการผ่านหน่วยงานต้นสังกัดจำนวน ๒๔ คน คิดเป็นร้อยละ ๘.๐๘ คน ทราบจากแหล่งข้อมูลอื่นๆ จำนวน ๙ คน คิดเป็น ร้อยละ ๓.๐๓ ตามลำดับ

๓.๒ ประชาชนและชุมชนได้รับประโยชน์จากการเข้าร่วมกิจกรรมธรรมบรรยายของนิสิตดังนี้ เพิ่มพูนความรู้ ประสบการณ์ จำนวน ๑๑๙ คน คิดเป็นร้อยละ ๔๒.๙๖ ช่วยให้เข้าใจในการบริโภค เพิ่มรายได้ ลดรายจ่าย จำนวน ๒๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๗.๕๘ มีแนวทางสร้างอาชีพเสริมอาชีพใหม่ จำนวน ๒๖ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๑.๖๓ แก้ไขปัญหาส่วนตัว ท้องถิ่น ชุมชนจำนวน ๑๑๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๔๐.๐๗ ตามลำดับ

๓.๓ ก่อนประชาชนเข้าร่วมกิจกรรมธรรมบรรยายนี้มีความรู้เกี่ยวกับพระพุทธศาสนา และหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาดังนี้ น้อย จำนวน ๑๒๖ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๑.๐๑ มาก จำนวน ๖๖ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๖.๗๒ น้อยที่สุด จำนวน ๓๔ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๓.๗๗ มากที่สุด จำนวน ๒๐ คน คิดเป็นร้อยละ ๘.๑๐ อื่นๆ จำนวน ๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๐.๔๐ ตามลำดับ

๓.๔ หลังประชาชนเข้าร่วมกิจกรรมธรรมบรรยายนี้มีความรู้เกี่ยวกับพระพุทธศาสนา และหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาดังนี้ มาก จำนวน ๑๖๔ คน คิดเป็นร้อยละ ๖๖.๕๐ มากที่สุด จำนวน ๗๖ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๐.๗๗ น้อย จำนวน ๔ คน คิดเป็นร้อยละ ๑.๖๒ น้อยมาก จำนวน ๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๐.๘๑ อื่นๆ จำนวน ๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๐.๔๐ ตามลำดับ

๓.๕ ประชาชนได้นำความรู้ที่ได้ไปขยายผลต่อดังนี้ ประยุกต์เป็นองค์ความรู้ใหม่ จำนวน ๔๓ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๖.๖๗ นำไปใช้กับการดำเนินชีวิตประจำวัน จำนวน ๑๖๗ คน คิดเป็นร้อยละ ๖๔.๗๓ เป็นวิทยากรถ่ายทอดความรู้ เผยแพร่ต่อ จำนวน ๓๒ คิดเป็นร้อยละ ๑๒.๕๐ ให้คำปรึกษา จำนวน ๑๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๕.๘๑ อื่นๆ จำนวน ๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๐.๓๙ ตามลำดับ

๓.๖ ประชาชนอยากให้มีโอกาสกิจกรรมธรรมบรรยายอีกหรือไม่ดังนี้ อยากให้มีมากจำนวน ๑๔๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๗.๔๙ อยากให้มี ๑๐๓ คน คิดเป็นร้อยละ ๔๑.๗๐ มีก็ได้ไม่มีก็ได้ ๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๐.๘๑ ตามลำดับ

๓.๗ ประชนคิดว่าปัญหาใดเป็นอุปสรรคของกิจกรรมธรรมบรรยายของนิสิตมหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่นดังนี้ การนำเสนอของพระวิทยากรไม่น่าสนใจ จำนวน ๑๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๔.๘๖ รูปแบบที่นำเสนอไม่น่าสนใจ ๒๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๐.๑๒ เนื้อหาที่น่าสนใจไม่ทันสมัย ๒๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๘.๘๑ ช่วงเวลาไม่เหมาะสม จำนวน ๑๗๒ คน คิดเป็นร้อยละ

๖๙.๖๔ อื่นๆ จำนวน ๑๖ คน คิดเป็นร้อยละ ๖.๔๘ ตามลำดับ

๕. อภิปรายผลการวิจัย

ประเด็นที่หนึ่ง ประชาชนมีความสนใจที่เข้าร่วมโครงการธรรมบรรยายมีจำนวนมากพบว่า ผู้เข้าร่วมมีวัยวุฒิและคุณวุฒิแตกต่างกัน มีความแตกต่างกันในหน้าที่การงานจากประเด็นนี้จะเห็นประชาชนมีความตื่นตัวในการแสวงหาความรู้ ทั้งทางโลกและทางธรรมโดยมีตัวชี้วัดจากผู้ตอบแบบสอบถามทั่วไปที่แสดงให้เห็นว่าประชาชนมีความสนใจเข้าวัดฟังธรรม

ประเด็นที่สอง แสดงความเห็นการบรรยายของพระวิทยากรกับหัวข้อธรรมที่นำมาบรรยายในประเด็นข้อต่างๆ พบว่าประชาชนได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับความพอใจกับหัวข้อธรรมที่นำเสนอแสดงนั้นก็เป็นตัวชี้วัดว่าประชาชนมีความรู้ความสามารถที่จะอธิบายให้เห็นว่าการแสดงธรรมในรูปแบบใดจึงจะสามารถเข้าถึงเนื้อหาของธรรมโดยตัวชี้วัดอยู่ที่มีการยกตัวอย่างบุคคลให้เป็นตัวอย่าง ค่าเฉลี่ย ๓.๙๗ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ๐.๗๘

ประเด็นที่สาม แสดงให้เห็นว่าประชาชนที่เข้ากิจกรรมสามารถสร้างความคิดแบบสร้างสรรค์

ต่อการที่จะนำเอาธรรมที่ได้จากการเข้าร่วมกิจกรรมไปขับเคลื่อนเพื่อสร้างความสงบสุขให้กับชุมชนโดยมีตัวชี้วัดตั้งที่กล่าวไว้แล้วในข้างต้น

ประเด็นที่สี่ แสดงให้เห็นความพึงพอใจของประชาชนที่เข้าร่วมกิจกรรมธรรมบรรยายว่ามีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากโดยมีตัวชี้วัดอยู่ค่าเฉลี่ย ๔.๔๗ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ๐.๖๓ ความพอใจต่อพระวิทยากร โดยภาพรวมค่าเฉลี่ย ๔.๖๐ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ๐.๕๗ และความพอใจกระบวนการ ขั้นตอนในการให้บรรยาย โดยภาพรวมค่าเฉลี่ย ๔.๖๐ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ๐.๕๙ จึงเป็นตัวชี้วัดเห็นถึงความพร้อมและความสามารถของพระวิทยากรอีกทั้งความตื่นตัวของประชาชนว่ามีความสนใจในการฟังธรรมและพร้อมที่จะการแสวงหาความรู้โดยการเข้าวัดฟังธรรม

๖. ข้อเสนอแนะ

๑. ควรทำวิจัยเชิงคุณคุณธรรมและจริยธรรมของพระวิทยากรในการเผยแพร่โครงการธรรมะสัญจร

๒. พระวิทยากรในการเผยแพร่โครงการธรรมะสัญจรที่พึงประสงค์

๓. ผลประยุกต์ใช้องค์รู้ที่เกิดจากโครงการธรรมะสัญจรกับการดำเนินชีวิต

บรรณานุกรม

๑. ภาษาไทย

(ก) ข้อมูลปฐมภูมิ

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. **พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.**

กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๙.

(ข) ข้อมูลทุติยภูมิ

(๑) หนังสือ :

พระราชวรมณี (ประยุทธ์ ปยุตโต). **เทคนิคการสอนของพระพุทธเจ้า.** กรุงเทพมหานคร : มูลนิธิพุทธธรรม, ๒๕๓๑.

พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต). **พระพุทธศาสนาในเอเชีย.** กรุงเทพมหานคร : ธรรมสภา, ๒๕๔๐.

วศิน อินทสระ. **พุทธวิธีในการสอน.** กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ธรรมดา, ๒๕๔๕.